

Vəliyulla Cəfərov

Diplomatik

etiket

və

nitq

mədəniyyəti

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin
08 iyun 2007-ci il tarixli 691 sayılı əmri
ilə dərs vəsaiti kimi tövsiyə olunmuşdur*

Bakı 2009

Müəllif:

Vəliyulla Cəfərov-

BDU-nun «Diplomatiya və müasir
İnteqrasiya prosesləri» kafedrasının
dosenti, filologiya elmləri namizədi

Elmi redaktor:

İlqar Hüseynov

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və
İncəsənət Universiteti «Tətbiqi
kulturologiya kafedrasının müdiri,
filologiya elmləri doktoru

g(4)g.45
f c51

Rəyçilər:

Kəram Məmmədov

BDU-nun «Diplomatiya və müasir
inteqrasiya prosesləri» kafedrası-
nın dosenti, siyasi elmlər namizədi

Cavanşir Muradov

BDU-nun «Ümumi dilçilik» kafed-
rasının baş müəllimi, filologiya
elmləri namizədi

Bakı Dövlət Universiteti
ELMI KİTABXANA

260646

Kitab Bakı Dövlət Universitetinin
«Diplomatiya və müasir inteqrasiya prosesləri»
kafedrasında çapa hazırlanmışdır

Kitabın içindəkilər

Ön söz əvəzi.....	5
Bölmə 1. Dil və nitq	
1.Danışiq fəaliyyət forması kimi	7
2.Nitq mədəniyyəti. Dil və nitq	11
3.Nitqin şüur,təfəkkür, gerçəklik və adresatla bağlılığı	19
4.Nitqin dəqiqliyi-.....	24
5.Nitqin məntiqilliyi.....	32
6.Dilin və nitqin funksiyaları	35
7.Nitq vərdiş və bacarıqları.....	38
8.Üslubiyyat və nitq mədəniyyəti.....	41
Bölmə 2. Dinləmə	
1.Dinləmə mədəniyyəti.....	44
2.Dinləmə fəaliyyət növü kimi.....	47
3.Dinləmənin formaları.....	57
4.Çətin dinləyicilər.....	60
Bölmə 3. Ünsiyyət	
1.Ünsiyyətin forma və funksiyaları. Ünsiyyət səviyyəsi .	64
2.Məqam.....	73
3.Kommunikativ strategiya və yaradıcılıq texnologiyası .	80
4.Sualların növləri və funksiyaları... ..	87
5.Polemika. Dialoq.....	91
6.Mən və sən. Biz kimik.....	100
7.Mübahisə və müzakirə.....	103
Bölmə 4. Ünsiyyət vasitələri	
1.Ünsiyyət vasitələri.....	109

2.Nitqin formaları.....	114
3.Pauzanın növləri və funksiyaları	117
4 İntonasiyanın növləri və funksiyaları.....	121
5.Jestlər.....	127
6.Mimika.....	133
7.Təbəssüm.....	136
8. Məsafə.....	138

Bölmə 5. Diplomatik etiket

1.Etiket nədir?.....	142
2.Diplomatik ünsiyyət etiketi.....	145

Oxu, faydalan(əlavələr).....	158
Kimlərə üz tutduq.....	166
İstifadə olunan mənbələr.....	171
Kitabın içindəkilər.....	173
Qeyd üçün.....	175

Yer üzünün əşrəfi

İNSAN

hər açılan səhərinə yeni
bir xəbər qatılacağı ümidi
ilə yaşayır. Sosial varlıq kimi
o, cəmiyyətdə baş verənlərə,
məmləkətin sınırlarından
kənardakı olaylara maraqsız
olmadığından informasiya axta-
rışları bir an belə səngimir.

Tuş gəldiyi çoxsaylı
problemlərin çözülməsi
cəhdiylə insan dilinə güc
verir, danışıqlar ararır və
bu zaman ilahidən qismətinə
pay düşən qiymətsiz

SÖZ

xəzinəsindən bəhrələnməklə
ünsiyyət fəaliyyətinə qatılır,
hadisələri cilovlayıb öz
istəyinə səmtləməyə
çalışır. İnanırıq ki, ünsiyyət mə-
dəniyyəti və etiket
problemlərinə işıq tutmaq məq-
sədi daşıyan bu

kitab hamıya və hər kəsə,
o cümlədən də beynəlxalq
münasibətlər və diplomatiya
sahəsində çalışacaq gələcək
mütəxəssislərə də, faydalı

OLACAQ.

Ön söz əvəzi

1

Dil

və nitq

1. Danışığ fəaliyyət forması kimi
2. Nitq mədəniyyəti. Dil və nitq
3. Nitqin şüur, təfəkkür, gerçəklik və adresatla bağlılığı
4. Nitqin dəqiqliyi
5. Nitqin məntiqiliyi
6. Dilin və nitqin funksiyaları
7. Nitq vərdiş və bacarıqları
8. Üslubiyyət və nitq mədəniyyəti

Danışiq fəaliyyət forması kimi

Danış, görün sən kimsən.

Sokrat

Bəşər övladı öz təkamül yolunda «Daş dövrünü» də, «Təbaşir dövrünü» də yaşayıb. Gələcək nəsillərin bizim yaşadığımız indiki dövrü necə adlandıracağını qəti bilməsək də, «danışan adam» (homo loquens) dövrünün sakinləri olduğumuza şübhəmiz olmamalıdır. Elmi-texniki tərəqqi, güclü informasiya sistemləri, yeni və müasir texnologiyalar da, çox təəsüf ki, insanları danışmaq əzabından xilas etməkdə acizdir. Hər birimizə ilahidən qismət payı olan danışmaq qabiliyyəti ən etibarlı vasitə kimi həyatın dolaqlarında bizi addım-addım müşaiyət edir və insanlıq zirvəsinə çəkir.

Danışiq insan fəaliyyətinin bütün sferalarını əhatə edir. Bu zaman danışiq yardımçı vasitə yox, insanın konkret fəaliyyətindən asılı olaraq formalaşan məqsədyönlü və şüurlu prosesdir. Məzmun planında danışiq insanın fəaliyyət dairəsini əks etdirir. Məhz bunun nəticəsi olaraq hər kəs öz nitqini fəaliyyət dairəsinə daxil olan dil vahidləri üzərində qurmalı olur. Bəzən məcazi mənada nitqlə bağlı ən böyük peşənin elə həyatın özü olduğu bildirilir. Bu fikirlə razılaşsaq, onda belə bir nəticə çıxarmalıyıq ki, nitq həyatın nəbzidir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bəzi peşə sahələrində və fəaliyyət sferalarında dil(nitq) fəaliyyətinin əsasında durur. Deyilənə nəşriyyat redaktorunun, jurnalistlərin, dil-ədəbiyyat müəlliminin və s. işi misal ola bilər. Elə sahələr də mövcuddur ki, dil(nitq) vasitə kimi fəaliyyətin qurulması,